

**Quæstionum Canoniarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. IX. In quibus casibus locum habeat extensio legis de casu ad casum
propter identitatem rationis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

videndum est. Hinc etiam Monachus dispensatus ad beneficium *curatum*, non propterea potest *simplex* obtinere, juxta dispositionem *c. Quod Dei timorem, de statu Monachorum*. Nam generalis regula est, quod in quibuscunque dispensationibus, seu mandatis ad dispensandum, illud jus tantum tribuatur, quantum exprimitur; & hoc propter naturam dispensationis, quæ propter recessum à jure communi, venit restringenda; sic Pyrrhus Corradus in *Praxi dispens. Apostolic. l. 1. c. 6. n. 14.* quibus positis:

992. Resp. ad object. in *n. 989.* antecedens negandum esse, si æquiparata, quoad id, in ordine ad quod æquiparantur, sint sub diversa ratione; nam à diversis non fit illatio; at in dato casu, esto Ecclesiæ, & civitates, quoad tempus, extra quod contra eas præferri non potest, æquiparentur, id tamen contingit ex diversa ratione, ut dictum est; ergo.

993. Ad id, quod ponitur in *num. cit. R.* aliud esse, quod non fiat extensio, ubi non est eadem, sed diversa ratio in æquiparatis; aliud, quod fiat, ubi est eadem ratio. Primum concedimus, non autem secundum nisi juxta dicenda in *seqq.* Paritas, seu identitas rationis requiritur, quantum est ad necessitatem; non autem quantum est ad sufficientiam extensionis, nisi ubi jure, vel consuetudine legitima recepta est extensio ex identitate rationis in certis materiis, vel casibus, ut dicemus à *n. 997.*

Responderi etiam potest, extensionis casus ad casum non esse locum etiam in æquiparatis propter identitatem rationis, quando dispositio de casu expresso est exorbitans, nec continet favorem boni publici, aut pietatis.

994. Cæterum dispositiones, etiam odiosæ, ac exorbitantes extendi possunt intra latitudinem propriæ significationis verborum, quando directè continent favorem Religionis, animarum, aut boni publici, ut notat Corradus *loc. cit. à n. 16.* Unde regula in *n. 977.* tradita, sine dubio limitari debet, si ex stricta interpretatione dispositionis exorbitantis sequeretur absurdum, aut quid simile, ut exposuimus à *n. 942.* Et ideo *n. 990.* diximus, nisi materia sit *favorabilis, & pia*; hæc enim ex regula juris, non autem ex mera rationis identitate recipit extensionem casus ad casum, si hic saltem

sub lata verborum significatione comprehendi possit; ita Salas *D. 21. Sect. 5. circa finem.* Sic privilegium concessum filio familias, *L. Patria, 20. ff. ad Leg. Jul. de adult.* (ne creditoribus obligetur ex mutuo) extenditur ad nepotes; quia nepos sub appellatione filij comprehendi potest, ut diximus *suprà.*

Dixi: si sub lata verborum significatione comprehendi possit; nam secus nec in favorabilibus valet extensio casus ad casum etiam sub identitate rationis, ut docet Suarez *l. 6. de legib. c. 3. n. 9.* Nam si lex verbis expressa in nulla proprietate significationis casum comprehendit, extensio non erit à lege, sed ab homine, qui caret potestate pro tali casu constituendi legem; sic Antoninus in *c. fin. de consuetud. n. 58.* & alij.

Dices: ergo nec licebit talis extensio contra proprietatem verborum, quando in interpretatione legis servata sine extensione, sequeretur absurdum, vel iniquitas; patet consequenter, quia tali casu æquè extensio non esset à lege (cùm ponatur sub significatione verborum legis non comprehendi) sed ab homine. *R. N.* illatum. Nam si aliquid eorum sequeretur omissa tali extensione, *juris dispositione* lex dicitur casum à principio comprehendere, cùm jus velit, tali casu verba esse improprianda, ut diximus *n. 942.* ergo multò magis extendenda.

§. IX.

In quibus casibus locum habeat extensio legis de casu ad casum propter identitatem rationis?

Cùm passim apud Authores non tantum in favorabilibus, sed etiam odiosis usurpetur illud brocardicum, *ubi est eadem ratio, ibi debere esse eandem juris dispositionem*, juxta *L. illud, ff. de leg. Aquil. L. Postulaverit, §. 2. ff. ad leg. Jul. de adult. c. 1. de temporibus ordinat. in 6. &c. & ubi est eadem ratio non extendere, sed comprehendere, idem judicium esse*, per *L. His solis, vers. Satis etiam, c. de revocand. donation. L. Illud, C. de Sacrosanct. Eccles. L. item veniunt, §. ait Senatus, ff. de petit. heredit.* tum quia ratio potius, quam verba spectanda sunt, *L. Scire, §. aliud, ff. de excusat.*

ensat. Tutor. & ratio magis attenditur, quam dictum, ut dicitur L. Cum Pater, §. dulcissimus, ff. de legat. 2. quia tamen hoc ipsum in multis casibus fallit, ut ostensum est ratione, & exemplis à n. 977. & ab ipsismet Doctoribus valde limitatur, ut cuiuslibet manifestum est, ideo disquirendum, quo sensu illud brocardicum, tam usitatum, jure procedat?

998. In hac questione præ cæteris placet, quod tradit Castropalaus P. 1. tr. 3. D. 5. p. 3. §. 4. n. 8. in fine, ubi docet, ac deinde per exempla probat, dictum brocardicum, seu axioma (quod nimirum, ubi est eadem ratio, etiam sit eadem dispositio) verum esse non solum in lege favorabili, sed etiam poenali, odiosa, & correctoria, si negatà extensione Legislator arguatur injustitia, vel imprudentia; vel aliàs sequitur iniquitas, vel absurdum, ut jam notavimus supra n. 942. Nam, ut hæc vitentur, verba legis etiam impropranda sunt; ergo multò magis extendenda; ubi tamen nota, hanc extensionem potius esse comprehensivam, quam propriè extensivam; quia in dato casu, casus non expressus censetur statim in principio comprehensus sub lege, vel ex ratione expressa in lege, vel ex verbis in lata significatione sumptis; vel ex alia circumstantia; sic ille.

999. Hinc inferes. 1. datam regulam rectè procedere in correlativis, quæ talia sunt; quare dispositum in uno ex correlativis, censetur esse dispositum in altero, ut dicitur L. fin. C. de iudicis viduitate; L. fin. ff. de accept. id, quod tenet Suarez l. 6. de legibus c. 4. n. 7. Sanchez l. 1. matr. D. 54. n. 1. & l. 9. D. 14. n. 6. Salas D. 21. §. 5. n. 12. cum Everardo loco à Correlativis, n. 8. Barbof. cod. à n. 1. id fusè probans ex diversis legibus, dicens n. 2. id procedere, ubi est eadem ratio in utroque, quia si diversa ratio detur, non valet argumentum, L. Curatorem, C. de interd. matrim. ut notat Everardus in topicis legalibus, lobo 76.

1000. Cæterum ratio melius, non tam in identitatem rationis, quam in unam ex prædictis causis refunditur, ut ostendunt exempla. Nam divortium thori propter adulterium unius è conjugibus utrique conceditur; & viro innocenti contra adulteram; & innocenti uxori contra virum adulterum. Similiter ex communi-ori Doctorum sensu, impedimentum cri-

minis non tantum contrahitur propter uxoricidium à viro, sed etiam ab uxore adultera propter viricidium; propter fornicationem sponsæ non tantum sponsus; sed etiam sponsa propter fornicationem sponsi licitè recedit à sponsalibus. &c. in his enim casibus extensionem causat in quolibet correlativorum non tam identitas rationis, quam æqualitas, & justitia, quam lex disponens de uno ex correlativis attendere debet, ne injustè procedat. V. quæ dicam n. 2815.

Inferes. 2. idem dicendum esse de connexionis, ut dispositum in uno censetur etiam dispositum in necessariò consecutivis, & accessoriis, vel inclusis, ob dictas causas; sic Corradus cit. l. 1. c. 6. n. 18. & alij communiter. Nam dispensatus ad aliquid, censetur dispensatus ad omnia accessoria, ut docet glossa communiter recepta, c. Quia in tantum, de prebend. V. plures Ecclesias, Sanchez de matr. l. 8. D. 1. n. 19. & alij, sed intellige de connexis inseparabilibus; quia si stare non potest dispensatio super A, nisi etiam porrigatur ad B, eo ipso dispositum de A, censetur dispositum de B, nam aliàs elusoria, & inanis redderetur dispensatio in A. Et ideo dispensatus ad presbyteratum, eo ipso etiam censetur dispensatus ad minores ordines, ut docet Archidiacon. in 6. c. Cum ex eo, de elect. in 6. presbyteratus enim supponit minores ordines; sive connexio sit ex natura rei, sive juris scripti, aut non scripti dispositione, ut bene notat Castropalaus cit. n. 11. Similiter dispensatus, ut obtinere possit duo beneficia cæteroquin incompatibilia, quod eorum quodlibet petat residentiam, eo ipso censetur dispensatus in residentia personali quoad unum, ut in eo deserviat per Vicarium; gloss. Si quis in Clero, 7. q. 1. V. solemnibus; Hostiensis c. Cum in canonicis, de elect. Sic constitutio loquens de Vicario Episcopi extenditur ad Vicarium Capituli sede vacante; quia hic est aliquid contentum sub illo.

Not. autem, datam regulam in n. 1001. non intelligi de his, quæ separabilia sunt, ut si dispositum super uno verificari possit, quin porrigatur ad alterum. Tunc enim non militat ratio, propter quam in his admittitur extensio; ut si significatum dispositionis pro uno non reddatur inefficax, injusta dispositio, vel imprudens, vel ul-

1001.

1001.

1002.

lum trahens absurdum, licet non trahatur ad alterum, ut bene observat Abbas *c. Cum in cunctis, de Elect. §. cum verò.* Sic dispensatus ut obtineat præbendam canonicalem, non propterea dispensatus est ad habendam vocem in Capitulo, quæ non datur non constituto in Sacris. Nam esse præbendarium stat sine ordinibus Sacris. Similiter habens facultatem dispensandi cum adulterino, vel incestuoso, non propterea dispensare potest cum laborante utroque; nam disiunctiva stat, quin necessario requiratur veritas copulativæ, seu utriusque, & colligitur ex *c. per Venerabilem, qui filij sint legitimi.* Nam in dispositione odiosa super simplici non venit mixtum, ut notat Butrio *c. at, si Clericis, §. de adulter. circa finem, de Judic. apud Corradum cit. n. 27.*

1003. Hinc; quod dicitur in *c. per Venerabilem, qui filij sint legitimi,* & in textibus *n. 997.* relatis, ut dispositum in uno censetur dispositum in altero, quando id iudicari potest per similes casus, non aliter intelligendum venit, quàm ut procedat in necessario connexis, vel inclusis sub majori; non autem in separatis; nam in his non militat ratio, quæ pro illis, ut constat ex *dict. n. 1001.* sic Corradus *cit. à n. 23.* Censet tamen Castropalaus *cit. §. 4. n. 14.* Iudicem, in iudicando, legem, quæ loquitur de aliquo casu, debere extendere ad alterum similem, cum pro isto decidendo non est certa lex; quia prudentia, & recta ratio postulat, ut hujus decisio petatur à decisione casus similis juxta *L. Nam, ff. de legibus,* ibi: *quando lex in uno disponit, bonam esse occasionem, cetera, que tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certâ jurisdictione suppleri,* de quo plura Felinus in *c. Translato, de Constitut. n. 10.*

1004. Not. 2. quando, lex causâ frequentioris usus, aliquid decernit, de casu, vel persona v. g. speciali, non propterea excludi casum minus frequentem; nec ejus dispositionem procedere de illo, in quantum frequentior est, sed cum duntaxat exprimi exempli causâ. Et in ejusmodi lege ipsius dispositio se porrigit ad omnes personas, vel casus similes; nam exempla declarant, non limitant dispositionem, etiam si correctoria sit; ita P. Ferdinandus Rebellus *l. 1. de oblig. just. q. 6. S. 4.* Sua-

rez *l. 6. c. 4. n. 10. & alij.* Tunc enim procedit lex ex ratione, in quantum universalis est, ut colligitur ex *L. His solis, C. de revocat. donat. L. Regula, §. fin. ff. de juris & facti ignorantia.*

ARTICULUS XIV.

An, & qualiter lex extendatur ad præterita?

1005. Inter leges alia est dispositiva, seu inductiva novi; alia declarativa antiqui juris. Illa est, quæ legem propriè constituit; ista, quæ quæ talis non constituit, sed jam constitutum declarat, seu manifestat, quod prius latebat, ut observat Fagnanus, *c. quoniam, de Constitut. n. 15.* Nam declarare nihil aliud est, quàm aperire, seu manifestare legis, aut constitutionis intellectum, seu sensum, quem habuit Princeps tempore editionis legis. Hæc autem declaratio contingit, quando lex est obscura; vel cum erratur in ejus intellectu, quibus positus:

§. I.

An lex dispositiva extendatur ad præterita?

1006. Quando lex, vel constitutio expressè dicit, quod non ad præterita, sed ad futura referatur, non est dubium, eam ad præterita non extendi posse, *c. fin. de Constitut. & L. leges Sacratissima, C. de legibus.* Cæterum lex, quæ novum jus condit, ad præterita non extenditur, sed futuris tantum negotiis formam præscribit, nisi in lege nominatim expressum sit, ut etiam ad præterita extendatur. Idem habetur *c. fin. eod.* consentit *L. leges, 7. C. de legibus,* nam aliàs detrimentum paterentur legis dispositionem ignorantes.

1007. Not. autem. 1. quando lex nominatim exprimit dispositionem de præteritis, debere intelligi de negotiis præteritis prius non decis, vel finitis transactione, solutione &c. *L. causas, C. de transaction. & L. Contractus, C. de fide instrument.* Natura etiam constitutionis est, respicere futura, non præterita, nisi id expressè caveatur, prout etiam colligitur ex gloss. in *c. 2. de Constit. in 6. V. Commiserunt;* & in *c. univ. de Cleric. non resident. in 6.*

Not. 2.